

سند کلیدی

در اسناد سی‌آی‌ای به سندی جالب به تاریخ ۱۸ خرداد ۱۳۶۱ برمی‌خوریم؛ روزهایی که در ایران غوغای جنگ با اسرائیل همه چیز را تحت الشعاع خود قرار داده است. این سند ارزیابی سازمان سی‌آی‌ای درباره‌ی وضعیت جنگ ایران و عراق و پیامدهای بعدی آن پس از پیروزی‌های ایران است. در این تاریخ دو هفته از فتح خرمشهر می‌گذرد. آژانس اطلاعات مرکزی، آژانس اطلاعات دفاعی، آژانس امنیت ملی و سازمان‌های اطلاعاتی وزارت کشور، وزارت نیرو و وزارت دارایی در آماده‌سازی این گزارش مشارکت داشتند. همچنین در سند از افرادی نیز نام برده شده که در تهیه‌ی این برآورد حضور داشتند؛ معاون اطلاعاتی ستاد کل وزارت دفاع، مدیرکل اطلاعات نیروی دریایی، وزارت نیروی دریایی، معاون اطلاعاتی ستاد کل، وزارت نیروی هوایی و مدیرکل اطلاعات قرارگاه تفنگداران. در این بخش این سند مهم را مرور می‌کنیم.

① مصطفی بارزانی و جلال طالبانی از رهبران گروه‌های کرد که مخالف حکومت صدام بودند. زمانی با هم دوست بودند اما بعد از هم جدا شدند.

انتخاب کند احتمال کودتا علیه صدام افزایش می‌یابد اما بعید است حکومت، یعنی و سنی، به سرعت سرنگون شود. پیش‌بینی نویسندگان سند این است که تهران بدون حمله‌ی وسیع نظامی، از لحاظ نظامی و اقتصادی ماه‌ها یا سال‌ها بغداد را تحت فشار خواهد گذاشت. در این سند آمده است که ایرانی‌ها موفق شده‌اند کشورهای حاشیه‌ی خلیج فارس را وادار به پذیرش موضوع پرداخت غرامت کنند.

② دیدار هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران و قذافی رهبر لیبی، آبان ۱۳۵۹. سند سی‌آی‌ای پیش‌بینی می‌کرد که در صورت سقوط صدام اتحاد ایران و لیبی ادامه نخواهد یافت.

عراق و کشورهای عربی کار چندانی برای تغییر وضعیت جنگ برنمی‌آید. در این زمان در ایران صحبت از سقوط صدام بود اما گزارش سی‌آی‌ای با وجود آن که تأکید دارد رژیم صدام آسیب شدیدی دیده است اما با توجه سابقه‌ی شخصی صدام و روش او، آن‌ها معتقدند سقوط رژیم صدام نزدیک نیست و از صدام به عنوان فردی یاد کرده‌اند که از توطئه‌های پیشین جان سالم به در برده است. در ادامه نوشته‌اند: «اگرچه ایران عملیات‌های زمینی بزرگی را در خاک عراق انجام نداده است...» در این‌جا ادامه‌ی سند کمی بیشتر از یک خط پاک شده و بعد نوشته‌اند: «ایران در موقعیت بهتری قرار دارد تا چند کار را انجام دهد.» و این گزینه‌ها را گزینه‌های پیش روی ایران معرفی کرده‌اند:

- افزایش شورش شیعیان و کردها در عراق و حمایت از درگیری نیروهای تبعیدی عراقی.
- حمله‌های هوایی و توپخانه‌ای و حمله‌های محدود توسط نیروهای معمولی.
- حمله‌ی بزرگ نظامی در داخل خاک عراق برای از کار انداختن ارتش عراق و ایجاد یک شورش عمومی.

در ادامه نوشته‌اند که اگر ایران دو گزینه‌ی اول را

× قضاوت‌های کلیدی

در سند آمریکایی پس از فهرست، تیتری تحت عنوان «قضاوت‌های کلیدی» آمده که در زیر این تیترو، توضیحی از وضعیت جنگ آمده است و قضاوت تهیه‌کنندگان گزارش درباره‌ی این وضعیت، درباره‌ی جنگ نوشته‌اند: «عراق اساساً جنگ با ایران را باخته است. حالا دغدغه‌ی اصلی بغداد جلوگیری از تهاجم ایران است.» و این که از

× خارج از مرز

در این سند نکات دقیقی درباره‌ی وضعیت جنگ و مسائل پیرامونی آن آمده است و پیش‌بینی‌هایی درباره‌ی آینده‌ی این وضعیت مطرح شده که بررسی آن نشان می‌دهد سیاست‌های آمریکا در ادامه‌ی جنگ به گزارش‌های این‌چنینی ارتباط زیادی دارد. در مقدمه‌ی این گزارش تصریح شده است: «جامعه‌ی اطلاعاتی در تعداد زیادی از متن‌های منتشرشده‌ی وزارتتی و بین‌آژانسی اخیر خود شکست عراق را پیش‌بینی کرده و به تعدادی از عواقب این شکست اشاره کرده است.» در ادامه از سرعت پیروزی‌های ایران و ناتوانی عراق و رشد نگرانی در کشورهای عربی، به عنوان مسائل پیش رو در شش ماه آینده یاد کرده‌اند که باید در برابر آن موضع مناسبی گرفته شود و در برخی قضاوت‌های گذشته تجدیدنظر کرد. پس از این جملات حدود چهار خط از مقدمه‌ی سند پاک شده است و متن آن را در اختیار نداریم. پس از آن فهرست مطالب آمده است.